

Küresel Ekonomik Kriz ile Dünyada ve Türkiye’de Artan Genç İşsizliği

Yrd. Doç. Dr. M. Engin SANAL

T.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
Öğretim Üyesi

Giriş

Yeni yetişen bireylerin, toplumla bütünleşebilmeleri ve toplumsal statülerini kendi istek, yetenek ve çabaları ile belirleyebilmelerinde önemli faktörlerden biri de, onların gerçek anlamda istihdam edilebilmeleridir. Burada gerçek anlamda istihdamdan kastedilen, bireylerin fiziksel ve ruhsal özelliklerine uygun ve arzu ettikleri bir işte istihdam edilmeleridir. Ancak, çoğu ülkede gerçek anlamda istihdam şöyle dursun, gençlerin herhangi bir işte istihdam edilebilmeleri bile zorluk teşkil etmektedir. Bunun yanısıra, 2008 yılının sonlarında A.B.D. ortaya çıkan “küresel ekonomik krizin” istihdam üzerindeki olumsuz etkileri tüm çalışanları olduğu kadar, genç istihdamı üzerinde de etkisini göstermiş ve mevcut sorunları, daha da derinleştirmiştir. Gençlere istihdam fırsatlarının sağlanamaması, özellikle ülkemiz gibi gençlerin nüfus içinde oransal olarak fazla oldukları ülkelerde önemli ve trajik sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada küresel ekonomik kriz sonrasında dünyada ve Türkiye’de artan işsizliğe ana hatları ile değinildikten sonra, dünyada ve Türkiye’de genç işgücü ve genç istihdamı ile genç işsizliğin incelenmesi amaçlanmıştır.

I- Dünyada ve Türkiye’de Küresel Ekonomik Kriz Sonrası Yaşanan İşsizlik

Amerika Birleşik Devletleri’nde 2008 yılının sonlarına doğru ortaya çıkan ve tüm dünyaya hızla yayılan “küresel ekonomik kriz”, Türkiye’yi de olumsuz yönde etkilemektedir. Etki yönünden “Büyük Buhran” ile karşılaştırılabilecek büyüklükte olan kriz, özellikle istihdam üzerindeki olumsuz etkilerini giderek artan oranda göstermeye başlamıştır. Krizin merkezi olan A.B.D.’de 2008 yılının ilk çeyreğinde yüzde 4,9 olan işsizlik oranı, aynı yılın Eylül ayında yüzde 6,2; Ekim ayında yüzde 6,6; Kasım ayında yüzde 6,8 ve Aralık ayında yüzde 7,2 oranlarına yükselmiştir. A.B.D.’de 2007 yılı işsizlik oranı ise yüzde 4,6 olmuştur¹ Küresel ekonomik krizin neden olduğu işsizlik oranlarındaki artış, sadece A.B.D. ile sınırlı kalmamış ; tüm dünyaya yayılmış ve 2008 ile 2009 yılları arasında başta gelişmiş ekonomiler ve Avrupa Birliği olmak üzere büyük bir sıçrama yaparak dünya genelindeki işsizlik oranı yüzde altıyı aşmıştır². Ekim 2010 tarihi itibarıyla işsizlik oranları, A.B.D.’de yüzde 9,8, OECD ülkelerinde yüzde 8,6, Avrupa Birliği’nde yüzde 9,6, G7 ülkelerinde ise 8,2 olarak gerçekleşmiştir. OECD ülkeleri içinde işsizlik oranının en yüksek olduğu ülkeler ise yüzde 20,7 ile İspanya, yüzde 14,7 ile Slovakya ve yüzde 14,1 ile İrlanda’dır ve bu oranlar bir önceki aya göre Avrupa Birliği’nde aynı, diğerlerinde artış eğilimindedir³.

¹ Engin Sanal, “ Türkiye’de Küresel Ekonomik Kriz ile Artan İşsizlikle Mücadelede Özel İstihdam Bürolarının Önemi”, *I. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu*, 35 – 44, Edirne, 2009, s.36

² ILO, *Global Employment Trends*, Cenevre: International Labour Office Publication, First Published, January 2010, s.10

³ OECD, *OECD Harmonised Unemployment Rates News Release: October 2010*, Paris, 15 December 2010, <http://www.oecd.org/dataoecd/1/15/46719811.pdf> , s.1-2 (18 Aralık 2010)

Küresel ekonomik kriz, Türkiye’de de benzer etkiler yaratmıştır. Küresel ekonomik krizin, Türkiye’de istihdam üzerindeki etkilerini incelediğimizde; işsizlik oranlarının 2008 yılında bir önceki yıla göre Temmuz ayından itibaren bir artış eğilimi içinde olduğu görülmektedir. Türkiye’de 2007 yılında yüzde 10,3 olan işsizlik oranı, 2008 yılında yüzde 11’e , 2009 yılında ise yüzde 14’ e yükselmiştir⁴. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılmakta olan Hanehalkı İşgücü Araştırmalarına göre; 2010 yılı Eylül ayı itibariyle işsizlik oranı yüzde 11,3, tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 14,3 olarak gerçekleşmiştir⁵. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere, Türkiye’de işsizlik gerilemekle birlikte hala kriz öncesi dönemin üzerinde seyretmektedir.

II- Dünyada ve Türkiyede Genç İşsizliği

A- Dünyada Genç İşsizliği

1. Genç İşgücünün Tanımı

Genç tanımı, oldukça farklılık gösteren bir kavram niteliğindedir. Örneğin, Uganda’da 12 – 30 yaş arasındaki bireyleri ifade ederken, Nijerya ve Bangladeş’te 18 – 35 yaş arasındaki bireyleri ifade etmektedir. Ancak, Birleşmiş Milletler’in istatistiklerde kullanılan standart tanımına göre 15 – 24 yaş arasındaki bireyleri kapsayan bir kavramdır⁶. Bu tanımı esas aldığımızda, günümüzde dünya nüfusunun yüzde 18’ine denk gelen bir milyardan fazla insanın, 15 – 24 yaş arasındaki insanlardan oluştuğu görülmektedir⁷. Sonuçta, genç terimi ile 15 – 24 yaş arası nüfus ifade edilmektedir.

2. Genç Nüfus ve Genç İşgücündeki Değişim

Dünya nüfusu, bölgeler arasında farklılıklar olmak üzere, 2000 – 2010 yılları arasında yılda ortalama yüzde 1,2 oranında bir artış ile yaklaşık olarak 6,1 milyardan , 6,9 milyara yükselmiştir. Dünya nüfusundaki bu artışın yanında, günümüzde çok çarpıcı bir şekilde tüm ülkeleri kapsamamakla birlikte genelde genç nüfusun bir azalma sürecine girdiği görülmektedir. Bu durum gelişen dünyanın, nüfus evresinin son aşamasına girdiğinin bir işareti olarak da görülebilir. Bu süreç her bölgede farklı zamanlarda başlamıştır. Avrupa Birliği ve gelişmiş ekonomilerde toplam nüfusun yüzde 12,5 ini oluşturan genç nüfus, bir endişe kaynağı oluştururken bunun tersine, 2005 yılından itibaren toplam nüfus içinde genç nüfusun oranının azalmaya başladığı Orta Doğu, Sahra altı Afrika, Kuzey Afrika ve Güney Asya nüfusun yaklaşık beşte birini gençler oluşturmaktadır. Toplam nüfus içinde gençlerin oranı; Orta Doğu’da yüzde 20,5, Sahra Altı Afrika’da yüzde, 20,3, Kuzey Afrika’da yüzde 20 ve Güney Asya’da yüzde 19,5 dir. Bu nedenle, 2010 yılı itibariyle, dünyada genç nüfusun hemen hemen yüzde 90’ı gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır. Birleşmiş Milletler’in 2015 yılı tahminlerine göre de dünyadaki genç nüfus içinde Güney Asya, Kuzey Afrika, Sahra Altı Afrika bölgelerinin payları artacaktır⁸. Tablo – 1’de, dünya genelinde bölgeler itibariyle genç nüfus yer almaktadır. Tablo – 1’den

⁴ Türkiye İstatistik Kurumu, *Türkiye İstatistik Yıllığı 2009*, Ankara:2010, s.176

⁵ Türkiye İstatistik Kurumu, *Hanehalkı İşgücü Araştırması 2010 Eylül Dönemi Sonuçları (Ağustos,Eylül,Ekim 2010)*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6378>, (18 Aralık 2010)

⁶ ILO, *Youth: Pathways to Decent Work*, Cenevre: International Labour Office Publication, First Edition 2005, s.3

⁷ ILO, “*Youth Employment from a National Challenge to a Global Development Goal*”, *Background Paper Contributed by the ILO to the G8 Labour and Employment Ministers’ Conference, London, 10 – 11 March 2005*, s.1

⁸ ILO, *Global Employment Trends for Youth*, August 2010, First published, s.7-8

de anlaşılacağı gibi dünya genelinde genç nüfusta bir artış gözlenirken; bazı bölgelerde bu eğilimin aksine, genç nüfus bir azalma süreci içindedir. Bu tablo, 2005 yılına oranla farklılık göstermektedir.

Tablo – 1 Dünyada Coğrafi Bölgeler İtibariyle 1998 ve 2009 Yılları Arasında Genç Nüfus (milyon)

BÖLGELER	1998	2008	2009
Dünya	1056,5	1208,5	1214,0
Gelişmiş Ekonomiler ve AB	129,9	128,9	128,3
AB dışı Orta ve Güneydoğu Avrupa ve BİMTÜ*	61,7	64,3	63,0
Doğu Asya	212,1	243,8	243,0
Güneydoğu Asya ve Pasifik	100,4	109,1	109,3
Güney Asya	263,4	313,9	317,8
Latin Amerika ve Karayipler	98,6	104,8	105,0
Orta Doğu	34,1	42,8	42,7
Kuzey Afrika	35,8	42,7	42,6
Sahra Altı Afrika	120,6	158,4	162,2

Kaynak: ILO, *Global Employment Trends for Youth*, Geneva: International Labour Office Publication, First Published ,August 2010, s.62

* Bağımsız İngiliz Milletler Topluluğu Ülkeleri

Dünya genelinde genç işgücüne baktığımızda ise 1998 yılında 577,8 milyon olan genç işgücü, 2008 yılında 614,4 milyona ve 2009 yılında 619,2 milyona yükselmiştir⁹. Bu da göstermektedir ki 2008 ve 2009 yılları arasında genç işgücü 4,8 milyon artmıştır. Oysa 2005 yılında, bir önceki yıla göre 6,6 milyon kişilik bir artışla 548 milyon genç işgören bulunmaktaydı¹⁰. Bu da göstermektedir ki 2005 yılından sonra oluşan genç nüfus miktarındaki değişim, genç işgücüne de yansımaktadır. ILO tarafından oluşturulan geleceğe yönelik projeksiyonlarda; 2011 – 2015 yılları arasında genç işgücünün 3,11 milyon kişi azalacağı tahmin edilmektedir. Bu azalışın, Güney Asya ve Sahra Altı Afrika dışında tüm bölgelerde görüleceği sadece Latin Amerika ve Karayiplerde hemen hemen aynı oranlarda kalacağı tahmin edilmektedir¹¹.

3. Genç İstihdamı

Konunun bir başka boyutu ise genç işgücündeki artışın genç istihdamına aynı oranda yansımamasıdır. Genç istihdamının gelişimi, Tablo – 2’de yer almaktadır. Tablo – 2’deki veriler işgücü rakkamları ile karşılaştırmalı olarak incelendiği zaman, dünyada genç işgücünün 1998 – 2009 yılları arasında yüzde 7,16 artmasına rağmen aynı dönemde genç istihdamının yüzde 6,44 arttığı gözlemlenmektedir. Bu göstergeler, gençler arasında işsizliğin yaygınlaştığını ortaya koymaktadır.

⁹ ILO, *Global Employment Trends for Youth*, August 2010, First published, s. 8

¹⁰ ILO, *Global Employment Trends for Youth*, October 2006, s.15

¹¹ ILO, *Global Employment Trends for Youth*, August 2010, First published, s. 8

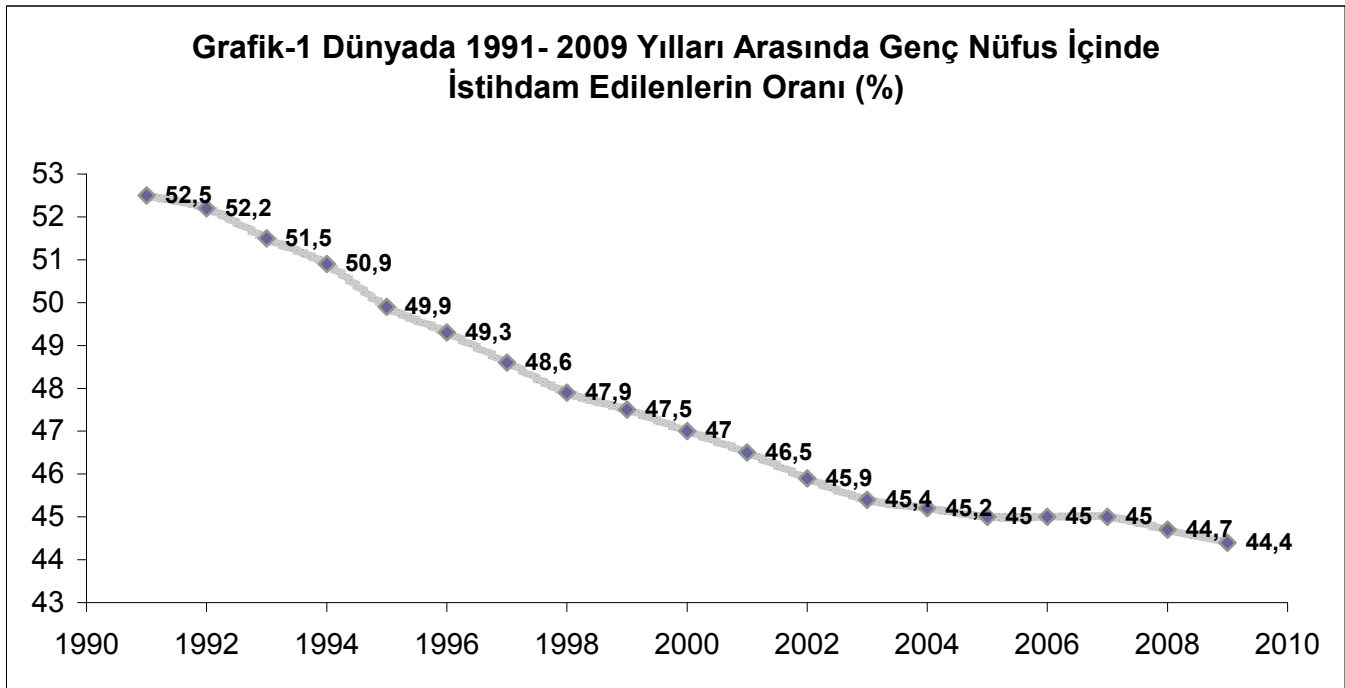
Tablo – 2 Dünyada Coğrafi Bölgeler İtibariyle 1998 – 2009 Yılları Arasında Genç İstihdamı (Milyon)

BÖLGELER	1998	2008	2009
Dünya	505,9	540,4	538,5
Gelişmiş Ekonomiler ve AB	59,1	56,8	53,1
AB dışı Orta ve Güneydoğu Avrupa ve BİMTÜ*	20,8	22,1	20,8
Doğu Asya	134,8	130,5	131,2
Güneydoğu Asya ve Pasifik	48,0	47,9	48,2
Güney Asya	117,4	131,6	132,8
Latin Amerika ve Karayipler	45,7	47,4	46,1
Orta Doğu	9,7	11,8	11,9
Kuzey Afrika	10,4	12,2	12,4
Sahra Altı Afrika	60,1	80,1	82,1

Kaynak: ILO, *Global Employment Trends for Youth*, Geneva: International Labour Office Publication, First Published ,August 2010, s.62

* Bağımsız İngiliz Milletler Topluluğu Ülkeleri

Genç nüfusun artış hızının genç istihdamındaki artış hızından daha fazla olduğunun bir göstergesi de dünya genelinde 1991 yılında genç nüfusun yüzde 52,5'i istihdam edilirken, bu oranin sürekli düşerek 2009 yılında yüzde 44,4'e düşmesidir. Yıllar itibariyle genç istihdamının genç nüfusa oranındaki bu düşüşü, Grafik – 1 'de görmekteyiz.

Kaynak: ILO, *Global Employment Trends for Youth*, Geneva: International Labour Office Publication, First Published ,August 2010, s.13

Diğer yandan, genç istihdamının sektörel dağılımına bakıldığı zaman, genelde hizmetler sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Genç istihdamının sektörlere göre dağılımı, Tablo - 3'de yer almaktadır. Tablo - 3 incelendiği zaman, özellikle gelişmiş ülkelerde, hizmetler sektörünün genç istihdamında ağırlıklı olduğu gözlenmektedir.

Tablo – 3 Dünyada Coğrafi Bölgeler İtibariyle 2005 Yılında Genç İşgücünün Sektörel Dağılımı (%)

Bölgeler	Tarım	Sanayi	Hizmetler
Gelişmiş Ekonomiler ve AB	4	25	71
AB dışı Orta ve Güneydoğu Avrupa ve BİMTÜ*	23	27	50
Doğu Asya	58	23	19
Güneydoğu Asya ve Pasifik	44	21	35
Güney Asya	62	14	24
Latin Amerika ve Karayipler	18	20	62
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	26	27	47
Sahra Altı Afrika	65	8	27

Kaynak: ILO, *Global Employment Trends for Youth*, First Published October 2006, ss. 44–47

* Bağımsız İngiliz Milletler Topluluğu Ülkeleri

Genç istihdamının bir diğer özelliği ise standart dışı istihdamın önemli bir paya sahip olmasıdır. Örneğin Fransa ve Endonezya gibi ülkelerde gençler yaygın olarak kısmi süreli istihdam ile çalışabilme imkanına sahip olabilirlerken; Avrupa Birliği'nde, 1995 yılında 25 yaş altı çalışanların yüzde 35'inin, 15 – 19 yaş arası çalışanların yüzde 47'sinin kısa süreli hizmet sözleşmeleri ile çalıştığını görmekteyiz. Kısaca gençler, sıklıkla kısmi süreli, geçici, kısa süreli veya mevsimlik istihdam şeklinde çalışmaktadırlar¹².

Genç istihdamını incelerken, göz önünde bulundurulması gereken diğer bir konu ise kayıt dışı istihdamdır. Afrika'da yüzde 90, Güneydoğu Asya'da yaklaşık yüzde 70'leri bulan kayıt dışı ekonomi içinde gençler artan oranlarda yer almaktadır¹³.

4. Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik

Dünyada gençler arasında işsizlik, coğrafi farklılıklar göstermekle birlikte genelde bir artış eğilimi içindedir. Dünyadaki genç işsizliği oranlarını Tablo – 4'de incelediğimiz zaman, özellikle ekonomik yönden gelişmekte olan bölgelerde genç işsizliğinin daha yaygın olduğunu görmekteyiz.

¹² ILO, *Youth: Pathways to Decent Work*, Cenevre: International Labour Office Publication, First Edition 2005, s.15

¹³ ILO, “*Youth Employment from a National Challenge to a Global Development Goal*”, *Background Paper Contributed by the ILO to the G8 Labour and Employment Ministers' Conference, London, 10 – 11 March 2005*, s.6

Tablo – 4 Dünyada Coğrafi Bölgeler İtibariyle 1998 – 2009 Yılları Arasında Toplam Genç İşsizliği (%)

BÖLGELER	1998	2008	2009
Dünya	12,4	12,1	13,0
Gelişmiş Ekonomiler ve AB	14,0	13,1	17,7
AB dışı Orta ve Güneydoğu Avrupa ve BİMTÜ*	23,0	17,3	20,8
Doğu Asya	9,1	8,6	8,9
Güneydoğu Asya ve Pasifik	12,2	14,5	14,7
Güney Asya	8,9	10,0	10,3
Latin Amerika ve Karayipler	15,6	14,3	16,1
Orta Doğu	22,8	23,3	23,4
Kuzey Afrika	26,5	23,3	23,7
Sahra Altı Afrika	13,5	11,9	11,9

Kaynak: ILO, *Global Employment Trends for Youth*, Geneva: International Labour Office Publication ,First Published ,August 2010, s.63

* Bağımsız İngiliz Milletler Topluluğu Ülkeleri

Tablo-4 incelendiğinde, özellikle 2008 yılındaki küresel ekonomik krizden sonra genç işsizliğinin artış eğilimi içine girdiğini görmekteyiz. Örneğin, 1998 – 2008 yılları arasında dünyada genç işsizliği yüzde 3 oranında artarken, Doğu Asya, Latin Amerika ve Karayipler ile Kuzey Afrika’da daha az olmakla birlikte gelişmiş ekonomiler ve Avrupa Birliği’nde yüzde 11,4, AB dışı Orta ve Güneydoğu Avrupa ve BİMTÜ Bölgesi’nde yüzde 25,8 oranında bir azalış göstermiştir¹⁴. Oysa 2009 yılında bir önceki yıla göre genç işsizliği, gelişmiş ekonomiler ve AB’de yüzde 34,11 ve AB dışı Orta ve Güneydoğu Avrupa ve BİMTÜ Bölgesi’nde ise yüzde 17,39 oranında artmıştır¹⁵.

Genç işsizliğinin önemli bir boyutunu da yetişkinlere oranla gençler arasında işsizliğin daha yaygın olması oluşturmaktadır. Örneğin Avrupa birliği ülkeleri arasında 1985 – 2000 yılları arasında, 25 yaş ve altı yaş grubundaki işsizlik oranlarını genel işsizlik oranları ve 25 yaş ve üstü yaş grubunun işsizlik oranları ile karşılaştırdığımız zaman arada büyük farklılıklar olduğunu görmekteyiz. Genç işsizliği oranları Danimarka, Almanya, İngiltere, Portekiz ve İsveç’de yüzde 16 olan Avrupa Birliği ortalamasının altında olmasına rağmen 25 yaş ve altı genç işsizliği ve 25 yaş ve üstü yetişkin işsizliği karşılaştırıldığında özellikle İngiltere’de önemli bir problem olduğunu açıkça göstermektedir. Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, İspanya ve İsveç’de olduğu gibi İngiltere’de genç işsizliği yetişkinlere göre daha fazladır. İngiltere’de 2000 yılında yüzde 4,2 olan yetişkin işsizliği ile yüzde 12,6 olan genç işsizliği karşılaştırıldığında aradaki uçurum gözler önüne serilmektedir¹⁶. Benzer şekilde, 2003 yılından günümüze kadar olan süreçte 107 ülkeyi kapsayan verilere göre, çoğu ülkede genç işsizliği yetişkin işsizliğinden iki veya üç kat daha fazla bir orana sahip

¹⁴ ILO, *Global Employment Trends for Youth*, August 2010, First published, s. 17

¹⁵ ILO, *Global Employment Trends for Youth*, August 2010, First published, s. 62

¹⁶ Bettina Isengard, “*Youth Unemployment in the European Union*”, Economic Bulletin, Volume 38, Number 3, March 2001, s.91

olmaktadır. Çok az ülkede, genç işsizliği yetişkin işsizliğinin iki katı iken Mısır, Endonezya ve Sri Lanka gibi ülkelerde genç işsizliği yetişkin işsizliğinin beş katından fazladır¹⁷.

Genç işsizliği konusunda göze çarpan bir diğer husus ise uzun süreli işsizliğin, gençler arasında yaygın oluşudur. Uzun süreli işsizlik problemi, son derece karışık ve şimdiki kadar çoğu ülke ya da organizasyonun mükemmel çözüm bulamadığı bir konudur¹⁸. Bu konuda, çeşitli ülkelerde projeler geliştirilmiştir. Örneğin, Danimarka'da 1993 yılından sonra uygulanmaya başlayan "Aktif İş Piyasası Politikaları" (ALMPs) çerçevesinde; bireysel rehberlik, eğitim, mesleki eğitim, bireysel mesleki eğitim, esnek çalışmanın özendirilmesi araçlarıyla sosyal yardım hedeflenmiştir¹⁹. Danimarka'da genç işsizliği ile mücadele konusunda gerçekleştirilen bu reform, genç işsizliği oranlarında dramatik düşüş gerçekleştirerek, OECD ülkeleri arasında en göze çarpıcı olanıdır²⁰.

Benzer şekilde, İngiltere'de, 1997 yılından itibaren "Gençler İçin Yeni Düzen" adı verilen aktivasyon politikaları hayata geçirilmiştir. Bu politikalar çerçevesinde; altı aydan fazla işsiz kalan 18 – 24 yaş arası gençlerin temel becerilerinin geliştirilerek, katılımcıların istihdam olanaklarını geliştirmek temel hedeftir. Bunun için; katılımcılara dört ayın üzerinde iş arama eğitimi ve kariyer önerileri hizmetini bire bir yürüten bir danışma hizmetinin sunulması ile yerel mevcut işlere bireyi dört eğitim seçeneğinden birini seçerek, hızlı bir şekilde hazırlamaktır. Bu dört seçenek; katılımcıya bir vasıf kazandırılması doğrultusunda verilen ve işe göre katılımcılara ücret ödenen tam süreli iş desteği; resmi yeterliliği olmayanlara yönelik tam süreli eğitim ve öğretim; gönüllü çalışarak iş deneyimi kazanmak ve "Zorunlu Çevre Görevi Projeleri" (Environmental Task Force Projects) nde yer almaktır. Bu dört seçenek de altı ayın üzerinde bir süreyi kapsamaktadır. Bu programlarda ulaşılmak istenen hedef, kişisel gelişim fırsatları ve eğitim imkanları sağlanarak işe girme hedefine ulaşmaktır²¹.

Bunun yanı sıra, bazı eğitimli gruplar da bile iş piyasasındaki iş fırsatları sınırlıdır. Bunun doğal bir sonucu olarak, hayatlarının daha ileri safhalarında iş bulma imkanları giderek sınırlanmaktadır. Çünkü eğitimleri sırasında elde ettikleri mesleki bilgi birikimleri, zamana bağlı olarak unutulmakta ve azalmaktadır²². Ancak, 14 Avrupa ülkesinde yapılan bir araştırma göstermiştir ki eğitim seviyesi yükseldikçe, işsizlik oranları azalmaktadır²³.

Genç işsizliğinin uzun süreli işsizlik niteliğinde olması, düşük vasıf seviyesi, emek piyasalarında pasifizasyon, finansal yetersizlikler, yetersiz sosyal destek ile yetersiz veya hiç olmayan kurumsal destek faktörleriyle de birleşerek sosyal dışlanma riskini artırıcı bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır²⁴. Çoğu genç işsiz, hiç iş deneyimi olmadığı için işsizlik yardımlarından

¹⁷ ILO, *Global Employment Trends for Youth*, August 2010, First published, s. 20

¹⁸ Royston Flude, "Viewpoint: the Journey into Work – an Innovative Approach to Tackling Long-term Youth Unemployment", *Education & Training*, Volume 42, Number 1, 2000, s. 15

¹⁹ Colin Lindsay – Mikkel Mailand, "Different Routes, Common Directions? Activation Policies for Young People in Denmark and the UK", *International Journal of Social Welfare*, 2004: 13, s.s. 196-197

²⁰ Peter Jensen- Michael Rosholm-Michael Svarer, "The Response of Youth Unemployment to Benefits, Incentives, and Sanctions", *European Journal of Political Economy*, Volume 19, 2003, s.301-302

²¹ Colin Lindsay – Mikkel Mailand, a.g.e., s.s. 197-198

²² Anders Holm-Nils Groes-Tina Honoré Olsen, "Youth Unemployment and Opportunities in the Labour Market – The Myth of Lifelong Hysteresis", *Labour*, Volume 15, Issue 4, December 2001, s.532

²³ Bernhard A. Weber, "The Link Between Unemployment and Returns to Education: Evidence from 14 European Countries" *Education & Training*, Volume 44, Number 4/5, 2002, s.171

²⁴ Thomas Kieselbach, "Long-Therm Unemployment Among Young People: The risk of Social Exclusion", *American Journal of Community Psychology*, Volume 32, Nos. 1 / 2, September 2003

faidalanamamaktadır. Sonuçta, ailelerinden ve / veya sosyal yardımcılarından aldıkları desteğe bel bağlamaktadırlar²⁵.

B- Türkiye’de Genç İşsizliği

Türkiye, düşük doğum ve ölüm oranları ile nüfus evresinin hemen hemen son aşamasına girmiş bulunmaktadır. Doğurganlık oranları hızlı bir şekilde azalarak, 1945 – 1950 yılları arasında yüzde 6,9 olan seviyesinden, 2000’li yılların ortalarında yüzde 2,1’e gerilemiştir. Bununla beraber, çalışma çağı nüfus ve işsizlik, tarım dışı sektörlerle kayış sebebiyle artmaktadır. Ancak, çeşitli sebeplerle (örneğin 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz) artan genel işsizlik oranları, zaman içinde bir düşüş göstermelerine rağmen genç işsizliği yüksek seviyesindeki konumunu ve durgunluğunu devam ettirmektedir²⁶. Türkiye’de genç işsizliğini incelediğimizde, 2001 yılındaki ekonomik krizin etkileri silinmeden, 2008 yılındaki Küresel Ekonomik Krizin’de olumsuz etkilerinin yaşandığı görülmektedir.

Türkiye’de genç işsizliğini sayısal olarak ele aldığımızda, 2009 yılı itibariyle Türkiye’de 15 – 24 yaş arası nüfus, 12.514.737 kişidir. Bunun, 2.913.367’si belde ve köylerde yaşamaktadır²⁷. Bir başka ifadeyle Türkiye’de 15 – 24 yaş arası genç nüfusun yüzde 23,27’si belde ve köylerde yaşamaktadırlar. Bu durum, tarım dışı sektörlerdeki genç istihdamını daha önemli hale getirmektedir. Çünkü kırsal alanda ve tarım sektöründe gizli işsiz olan gençlere oranla şehirlerdeki açık işsiz gençlerin karşılaştıkları sorunlar ve psikolojik olumsuzluklar daha fazla olmaktadır. Bu nedenle şehirlerde yaşayan genç işsizler, psikolojik savunma mekanizmalarını güçlendirmek amacıyla da örneğin eğitim sürelerini uzatmak gibi istihdam dışı etkinliklere ilgi duymaktadırlar.

Türkiye’de genç işgücü oranlarına bakıldığında, 2006 yılında toplam işgücünün yüzde 23,7’si gençlerden oluşurken²⁸, 2010 yılı Eylül dönemi itibariyle, toplam işgücünün yüzde 17,7’sini gençler oluşturmaktadır²⁹ ki bu oran Ağustos dönemi itibariyle yüzde 18,2’dir³⁰. Türkiye’de yıllar itibariyle istihdam edilen gençler ve genç işsizliği ise Grafik – 2’de yer almaktadır.

²⁵ Torild Hammer, “Labour Market Integration of Unemployed Youth from a life Course Perspective: The Case of Norway, International Journal of Social Welfare, 2006: 15: 000 – 000, s.1

²⁶ Hakan Ercan, *Youth Employment in Turkey*, Ankara: International Labour Office, 2007, s. ix-x

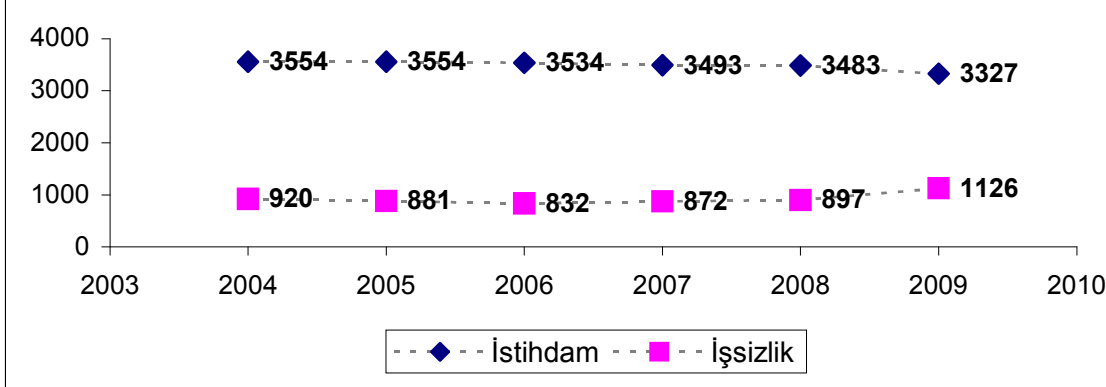
²⁷ Türkiye İstatistik Kurumu, *Türkiye İstatistik Yılığ 2009*, Ankara:2010, s.48

²⁸ Hakan Ercan, a.g.e., s.30

²⁹ Türkiye İstatistik Kurumu, *Hanehalkı İşgücü Araştırması 2010 Eylül Dönemi Sonuçları (Ağustos,Eylül,Ekim 2010)*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6378>, (18 Aralık 2010)

³⁰ Türkiye İstatistik Kurumu, *Hanehalkı İşgücü Araştırması 2010 Ağustos Dönemi Sonuçları (Temmuz,Ağustos,Eylül 2010)*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6355>, (13 Aralık 2010)

Grafik - 2 Türkiye'de 2004 - 2009 Yılları Arasında Genç İstihdamı ve Genç İşsizliği (000)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, *Türkiye İstatistik Yıllığı 2009*, Ankara:2010, s.177,190

Grafik – 2’den de anlaşılacağı üzere, 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik kriz, zaten kronik bir yapı arz eden genç işsizliğini daha da kötüleştirmiştir. Örneğin, 2006 yılında Türkiye’de işsizlik oranı yüzde 9,9 iken 15 – 24 yaş arası işsizlik oranı yüzde 18,7 olmuştur³¹. Oysa 2009 yılında genç işsizliği oranları, yüzde 25 seviyesine çıkmış ve 2010 yılı Eylül dönemi itibariyle bir önceki aya göre artış göstererek yüzde 21,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, toplam işsizlik oranı ise 11,3 olarak gerçekleşmiştir³². Görüldüğü gibi ülkemizde genç işsizliği, yetişkinlere oranla daha yüksektir ve gençler bundan olumsuz yönde etkilenmektedir. Örneğin, genç işsizlerin yaklaşık yüzde 40’i ilk defa iş arayan bireylerden oluşmaktadır. Üniversite mezunu 20 – 24 yaş arası eğitilmiş gençlerin yüzde 39’u işsizdir ve iş aramaktadır. Üzülerek belirtmeliyiz ki ülkemizde eğitilmiş gençler arasında işsizlik daha fazladır. Ayrıca, genç işsizlerde erkeklerin yüzde 16’sı, kadınların yüzde 25,3’ü uzun süreli işsizdir ve uzun süreli işsizlik eğitilmiş gençler arasında daha yaygın olarak görülmektedir. Uzun süreli işsizlerin yüzde 24,8’i lise ve 20,6’sı meslek lisesi mezunu iken; yüzde 10,9’u diplomasız ve yüzde 15,3’ü ortaokul mezunlarından oluşmaktadır. Bütün bunlara rağmen, Türkiye’de 1980 – 2003 yılları arasında çalışma çağı nüfusun 23 milyon kişi artmasına rağmen sadece 6 milyon kişilik istihdam alanı yaratılabildiği³³.

Görüldüğü gibi genç işsizliği, ülkemizde önemli bir sosyo-ekonomik problem oluşturmaktadır. Sorunun çözülebilmesi için en başta, istihdam yaratıcı yatırımlara ağırlık verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle özellikle istihdam yaratıcı yatırımlar, devlet tarafında ucuz kredi, vergi indirim hatta muafiyeti v.b. araçlarla özendirilmeli ve desteklenmelidir.

İkinci olarak, Türkiye’de eğitim altyapısının ve mesleki eğitimin yetersizliği, eğitilmiş genç işsizlerin mevcut durumu ile ortadadır. Bu nedenle, başta mesleki eğitim olmak üzere eğitim sistemi işgücü piyasalarının gerekleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir. Ancak, sadece eğitim

³¹ Hakan Ercan, a.g.e., s.35

³² Türkiye İstatistik Kurumu, *Hanehalkı İşgücü Araştırması 2010 Eylül Dönemi Sonuçları (Ağustos,Eylül,Ekim 2010)*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6378>, (18 Aralık 2010)

³³ Hakan Ercan, a.g.e., s.31 - 36

sisteminin yeniden düzenlenmesi, yeterli değildir. Yetişmekte olan bireyler, kişisel özellikleri ve ülke şartları dikkate alınarak, optimum şekilde mesleğe yönlendirilmelidirler.

Üçüncü olarak, <aktif işgücü piyasası ve uygulamalarına etkinlik kazandırmak faydalı olacaktır. Aktif istihdam politikaları, genç işsizlerin vasıf geliştirme ve iş deneyimi kazanmaları amacına yönelik olarak; eğitim programları, iş sübvansiyonları, doğrudan iş yaratma (kamu işleri) ile iş arama ve kariyer danışmanlığı olarak dört grupta toplanmaktadır. Türkiye’de İŞKUR tarafından yürütülmekte olan aktif istihdam politikalarının genç işsizler üzerindeki etkilerini ortaya çıkartmaya çalışan bir araştırmada, özellikle eğitilmiş gençlerin katıldıkları “Yeni Fırsatlar Programı” na katılan gençlerin yüzde 96’sı kursların bilgi düzeylerini artırdıklarını; yüzde 85,7’si ise kursların işte uzmanlaşmalarını sağladıklarını ifade etmişlerdir³⁴. Bu sonuçlar da eğitim sistemimizi sorgulamamız gerçeğini ortaya koymaktadır.

Sonuç

Genç işsizliği, dünyada olduğu gibi Türkiye açısından da önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 2008 yılındaki küresel ekonomik kriz, tabloyu daha da olumsuz hale getirmiştir. Kabaca her dört gençten birinin işsiz olduğu ülkemizde, istihdam yaratıcı yeni yatırımların artması yanında, eğitim sistemimizin de rasyonel bir şekilde gözden geçirilmesi gerekmektedir. Çünkü eğitilmiş genç işsizler, bunu gerekli kılmakta ve mevcut sistemin devamı halinde bu gençlerin sayıca daha da artacakları görülmektedir.

Öte yandan, sorunun çözümünde etkili olabilecek aktif istihdam politikalarının uygulanmasının zorluğu ve maliyeti dikkate alındığında, toplum olarak her açıdan bu politikalara katkı sağlamanın, aslında geleceğimize bir yatırım olacağına farkındalığında olmamız gerekmektedir. Güçlü ve gelişmiş bir toplum olmayı istiyorsak, geleceğimizi devredeceğimiz gençleri daha fazla düşünmeli ve onları önemsemeliyiz. Bu nedenle, eğitim ve gençlere yönelik aktif istihdam politikalarına mali kaygılar bir kenara bırakılarak, öncelikli, gerçekçi ve kalıcı çözümler üreten bir bakış açısıyla yaklaşmamız gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Ercan, Hakan, *Youth Employment in Turkey*, Ankara: International Labour Office, 2007
- Flude, Royston, "Viewpoint: the Journey into Work – an Innovative Approach to Tackling Long-term Youth Unemployment", Education & Training, Volume 42, Number 1 , 2000
- Hammer, Torild, "Labour Market İntegration of Unemployed Youth from a life Course Perspective: The Case of Norway", International Journal of Social Welfare, 2006: 15: 000 – 000
- Holm, Anders – Groes, Nils – Olsen, Tina Honoré, "Youth Unemployment and Opportunities in the Labour Market – The Myth of Lifelong Hysteresis", Labour, Volume 15, Issue 4, December 2001
- ILO, *Youth: Pathways to Decent Work*, Cenevre: International Labour Office Publication, First Edition 2005
- ILO, "Youth Employment from a National Challenge to a Global Development Goal", Background Paper Contributed by the ILO to the G8 Labour and Employment Ministers’ Conference, London, 10 – 11 March 2005
- ILO, *Global Employment Trends for Youth*, October 2006

³⁴ İlkay Savcı, “Genç işsizliği: Eğitim ve İstihdamda Sorunlar, Çözüm Arayışları”, TİSK Akademi, Cilt 2, Özel Sayı 1, Mayıs 2007, s.101-103

- ILO, *Global Employment Trends for Youth*, Geneva: International Labour Office Publication, First Published ,August 2010
- ILO, *Global Employment Trends*, Cenevre: International Labour Office Publication, First Published, January 2010
- Isengard, Bettina, "*Youth Unemployment in the European Union*"; Economic Bulletin, Volume 38, Number 3, March 2001
- Jensen, Peter – Rosholm, Michael – Svarer, Michael, "*The Response of Youth Unemployment to Benefits, Incentives, and Sanctions*"; European Journal of Political Economy, Volume 19 , 2003
- Kieselbach, Thomas, "*Long-Term Unemployment Among Young People: The risk of Social Exclusion*"; American Journal of Community Psychology, Volume 32, Nos. 1 / 2, September, 2003
- Lindsay, Colin – Mailand, Mikkel, "*Different Routes, Common Directions? Activation Policies for Young People in Denmark and the UK*"; International Journal of Social Welfare, 2004: 13
- OECD, *OECD Harmonised Unemployment Rates News Release:October 2010*, Paris, 15 December 2010, <http://www.oecd.org/dataoecd/1/15/46719811.pdf> (18 Aralık 2010)
- Sanal, Engin, " Türkiye’de Küresel Ekonomik Kriz ile Artan İşsizlikle Mücadelede Özel İstihdam Bürolarının Önemi", *I. Trakya Bölgesi Kalkınma ve Girişimcilik Stratejileri Sempozyumu*, 35 – 44, Edirne, 2009
- Savcı, İlkay, "*Genç işsizliği: Eğitim ve İstihdamda Sorunlar, Çözüm Arayışları*"; TİSK Akademi, Cilt 2, Özel Sayı 1, Mayıs 2007
- Türkiye İstatistik Kurumu, *Türkiye İstatistik Yıllığı 2009*, Ankara:2010
- Türkiye İstatistik Kurumu, *Hanehalkı İşgücü Araştırması 2010 Ağustos Dönemi Sonuçları (Temmuz,Ağustos,Eylül 2010)*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6355>, (13 Aralık 2010)
- Türkiye İstatistik Kurumu, *Hanehalkı İşgücü Araştırması 2010 Eylül Dönemi Sonuçları (Ağustos,Eylül,Ekim 2010)*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6378>, (18 Aralık 2010)
- Weber, Bernhard A. , "*The Link Between Unemployment and Returns to Education: Evidence from 14 European Countries*" Education & Training, Volume 44, Number 4/5, 2002